

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. שאם בא לחתוך חותך.....1
- ב. תחלת ספר וסופו כדי לגול כדי לגול ... בספר תורה... כל הספרים נגללים מתחלתן לסופן וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך.....2
- ג. אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו ... בגויל ששה בקלף ... איני יודע ... רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא ולא איתרמי ליה אלא חד.....3
- ד. טפח שבו עמודין עומדין שנאמר אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו'.....4
- ה. סדרן של נביאים יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר...סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים.....5

דף יד.

א. שאם בא לחתוך חותך

מה שהתבאר לעיל דף יג: שהמדבק¹ תורה נביאים וכתובים בכרך אחד², מניח בכל חומש וחומש ארבע שיטין, שיהא ניכר שהוא ספר אחר. ובין כל נביא ונביא יניח ספחות מבספר תורה שיהיה ניכר שהוא נביא ויניח שלש שיטין, ובין כל נביא ונביא משנים עשר שלש שיטין הוא כדי שאם בא לחתוך חותך. וי"א³ שמסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה, שאם בא לחתוך חותך בסוף העמוד.

אולם שותפין שרצו לחלוק לא יחתכו משום בזיון כתבי הקודש. כמו שהתבאר שם⁴.

¹ רמב"ם הלכות תפילין ומוזוה וספר תורה פרק ז הלכה טו

² אך כשכותב ס"ת התבאר שיניחם באמצע העמוד שלא יבא לחתוך. עיין הג"מ שם

³ כך הגירסא לפנינו בברייתא והרמב"ם לא הביאו, ועיין כס"מ שם.

⁴ שכשחולקים לשם חלוקה מיקרי טפי בזיון כמ"ש"כ תוד"ה שאם (ומדברי הד"מ בשם הרשב"א נראה דדוקא חלוקה בב"ד הוי דרך בזיון, ולפי"ז אם חולקים בינם לבין עצמם אפשר דמותר, וצ"ע), וכתבו הפוסקים דוקא כשהם כתובים בגליון כס"ת שלנו, והוא מדברי המרדכי, וסיים אבל השתא שאנו קושרים הספרים בקונטרסים ואין נגללים יחד ליכא בזיון, ולכאורה נראה שגם במקום שיש תפירה של ב' יריעות, כיון שצריך לחתוך התפירה, הוי בזיון, ונראה דה"ה אם כתובים בקונטרסים, דוקא כשמחלק בקונטרסים, אבל לחלק חצי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ב. תחלת ספר וסופו כדי לגול כדי לגול ... בספר תורה

...כל הספרים נגללים מתחלתן לסופן וס"ת נגלל

לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך

הכותב ספר תורה⁵ מניח בסופו ובתחילתו, גליון חלק בשיעור כדי להקיפו⁶, וישים שני עמודים בספר תורה לגוללה בהם אחד בראשו ואחד בסופו, שלא יצטרך לאחזה בקלף עצמו⁷, ומה ששייר גליון בראש וסוף יכרוך על העמודים ויתפרנו בגידין⁸, וחראה שישאר בין העמוד לכתב רוחב שתי אצבעות.

ואם אין לספר תורה עמודים כלל, אין קורים בו אם יש ספר תורה עם עמודים, אבל אם יש לו עמודים אלא שאין תפורים בו היריעות אין מוציאין ספר תורה אחרת, משום פגמו של זה⁹.

מותר להסיר העמודים מהס"ת¹⁰, אם יש צורך בכך, מכיון שאם התיר התפירה שבין היריעות והעמודים שבראש הס"ת ובסופו, לא נפסלה הס"ת בכך, ולפיכך מותר להסיר עמודי הס"ת למען יוכל להכניסו אתו לאוירון ולהחזיקו כך בידי, וכן הדין גם בשולח ס"ת בחבילה באמצעות דואר, ספינה או אוירון.

בנביא שאינו נגלל לאמצעיתו עושה עמוד בסוף הספר ומניח גליון חלק כדי להקיפו¹¹.

קונטרס אפשר דאסור, והמאירי כתב בשם גדולי המפרשים שאף בקונטרסים אסור, ועי' כנה"ג בדין חלוקת ביהכנ"ס.

⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד רעה ב

⁶ מס' ספר תורה פ"ב מ"ה

⁷ בני יונה שם

⁸ ומסיים ברמ"א שם ובשעת הדחק, שאי אפשר לתפרה בגידין, אם נתפרה במשי סביב העמודים, קורין בה. מיהו אם אפשר לתקנה בגידין, אף על פי שכבר נתפרה במשי, אין קורין בה עד שיתקנה. ובש"ך ב אבל אסור לדבק היריעות בדבק סביב העמודי כי כשיהיה הדבק ימים רבים הדבק מתייבש ומתרפה מעל העמודים, כ"כ מהרי"ו בדינים והלכות סי' ס"ג ובד"מ מסיים בה בשמו מיהו בשעת הדחק שרי ולא נמצא כן במהרי"ו שם. ובדג"מ שם דברי רמ"א צ"ע, כי התרומת הדשן שם [סימן נא] לענין תפירות היריעות להדדי מיירי, אבל לענין העמודים נראה לענ"ד אפילו לא נתפרו כלל בהיריעה ואין שם במה לתפור כשר. והרי ספר עזרה לא היה לו רק עמוד אחד (בבא בתרא יד, ב), והרמב"ם [ספר תורה] בריש פרק יו"ד בחשבו הדברים הפוסלים לא הישב העמודים:

⁹ גליון מהרש"א שם.

¹⁰ שו"ת בצל החכמה חלק ד סימן קמג

¹¹ מס' ספר תורה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ג. אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו ... בגויל ששה בקלף ... איני יודע ... רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא ולא איתרמי ליה אלא

חד

אמרו חז"ל שאין¹² עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו, פירוש יכוין שיהא חוט המקיף יריעות כל הספר לאחר שיתפר ויתגלל יהא ארוך כשיעור אורך היריעה ממטה למעלה וזהו משום מצות זה אלי ואנוהו¹³, שזהו נוי לספר תורה, שיהא ארכו והקיפו שוה וכן היו הלוחות אורכן ורחבן ועוביין יחד שוין. ואין נוי לספר תורה שיהא קצר ועב או ארוך ודק, ובדיעבד כשר בפחות. ומ"מ אין זה הדר להוציא בצבור לקרות¹⁴.

וכמה הוא ארכו, ששה טפחים שהם כ"ד אצבעות ברוחב אגודל של יד, שכן היו שיעור הלוחות ארכן ורחבן ועוביין ששה טפחים¹⁵. ונתנו שיעור זה בגויל שהוא עב עובי בינוני, ובימיהם היו כותבין רוב ספרי תורות שלהם על גויל, ושיעורו שבכתב בינונית נאה ומיושר תזדמן ארכה והקיפה לשיעור זה, לפיכך בקלף שהוא לפעמים דק ולפעמים עב, שיעורן לפעמים פחות ולפעמים יותר ובלבד שיהא ארכו כהקיפו שהוא נוי לו, ועיקר דינים הללו סמוכים על זה אלי ואנוהו, התנאה לפניו במצות.

וכן אם עשה בגויל אורך ששה טפחים ומיעט בכתב או יותר על ששה והרחיב בכתב עד שיהא אורכו כהקיפו הרי זה כמצוה, והעמוד שבתוך הספר יש אומרים¹⁶ שהוא

¹² שו"ע ונו"כ שם ערב א

¹³ שאם יהי' ארוך יותר מדאי או עבה יותר מדאי לא יהיה נאה כל כך קסת הסופר יג א

¹⁴ עיין בתשובת רשב"ש סימן שכ"א וכתב שם ומה כבוד יתנו לו צבור כי האדם יראה לעינים והדבר הזה אני מניחו לפי ראות עיני חשבי צבור ע"ש ופשוט דה"ה אם ארכו כרחבו אלא שאין בו ששה טפחים כגון שמיעט הכתב אין לקרות בו בצבור למעם זה

¹⁵ לבוש ומ"ז שם א

¹⁶ אבל עמוד הראשון שבתחלתו אין מצטרף ונלמד ממה שהיה בארון חלל שני טפחים ששם היתה ספר תורה מונחת דכל שיש בעביו טפח יש בהיקפו ג' והיקף הס"ת היה ו' טפחים נמצא שעובי הספר תורה שני טפחים והיינו עם העמוד שבסוף שהוא מוכרח להיות בתוך הספר אחר הגלילה אבל עמוד הראשון אינו בחשבון כי הספר היה נגלל מסופו לתחילתו וא"כ עמוד הראשון היה מונח על הספר תורה ואינו נחשב בכלל עובי הס"ת. מ"ז שם ב ולפ"ז אם רוצה להחליף בין העמודים יהיה אסור דמעלין בקודש וכו' אולם אם הולפו במעות עיין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מצטרף לשיעור עובי ההיקף לששה, ויש אומרים¹⁷ שאינו מצטרף וצריכה עובי ששה בלא הוא. וכן נראה עיקר¹⁸.

דבר זה דארכו כהקיפו הוא דבר קשה מאד וששה טפחים אינו אפילו לכתחלה למצוה ורק בגויל שיעור הכתיבה כן הוא המדה ואין זה קפידא לכל הס"ת¹⁹.

ד. טפח שבו עמודין עומדין שנאמר אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלכנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן וגו'

עמודי הספר תורה²⁰ שנקראים עץ חיים מעיקר הדין אם רוצה יכול לעשותם של כסף או של זהב²¹, אולם יש להתחשב במשקל הספר כדי שיוכלו להגביהו ולהראותו לציבור כדינו²².

שו"ת הר צבי אורח חיים א סימן פג דטעות כמאן דליתא. אולם עיין לשכת הסופר שם ג וז"ל לכן נראה לפע"ד דלשיטה זאת שני העמודים מצטרפים. ומה שכתב הרא"ש בהלכות ספר תורה בהדי עמוד לשון יחיד רצה לומר כל עמוד ועמוד. או אפשר דנקט הכי משום דיליף לה מספר תורה שבעזרה שלא היה לו רק עמוד א' כיון שלתחלתו הוא נגלל. אבל בשאר ספר תורה שנגלל לאמצע וצריך שני עמודים אין חילוק בין עמוד שבראשו לעמוד שבסופו.

¹⁷ דעת הרמב"ם בהלכות ספר תורה דהקף ו' טפחים בלא עמודיה הם ע"ש שהאריך בנתינת סדר היאך יעשה הרוצה לכתוב ספר תורה שיעלה לו ארכו כהיקפו. ש"ך שם ב, ועיין דעת תורה ופ"ת שכן נקטו האחרונים כדעת הרמב"ם. והנה הרמב"ם ז"ל הפליא עצה איך לעשות שיהיה ארכו כהקיפו והאריך שם בזה ותורף דבריו כן הוא שיעשה הרבה יריעות שוות לגמרי ויכרוך כל היריעות אחת אל אחת ויגולץ כמו שהן גלולות לאחור הכתיבה והתפירה ויכרוך כל כך יריעות עד שיהיה הקיפן ששה טפחים ואח"כ ימדוד כמה אצבעות יש ברוחב כל יריעה ויחשוב כמה יש אצבעות בכל היריעות ואורך היריעות יהיה ג"כ ששה טפחים ואח"כ יצמצם שהכתב יהיה כפי רוחב כל היריעות ולא פחות ולא יותר והיינו שיקח יריעה אחרת ויכתוב כל הדרף ממנה מס"ת אחרת ומשער לפי הספר שכתב ממנו אם יעלה כל התורה לפי כל היריעות המכורכין ואם יעלה מוטב ואם יראה שהתורה תצטרך יותר יריעות ימעט בהכתב וכן להיפך אם תצטרך פחות יגדיל הכתב ע"ש אמנם גם אחרי כל אלה כתב בהגמ"י אות ד' שעשה כל אלה ולא איתרמי ליה שתהא ארכו כהקיפו ע"ש ערה"ש שם ב

¹⁸ קסת הסופר שם

¹⁹ ערה"ש שם א

²⁰ שו"ת ציץ אליעזר חלק יז סימן עז, שו"ת בצל החכמה חלק ו סימן פ

²¹ ואין חשש אין קטיגור נעשה סניגור אלא על מה שהיה בפנים בלבד, אבל לא לכל עמודי ס"ת שמחוץ למקדש כלל

²² ומה שהנהוג בכל תפוצות ישראל לעשותם של עץ דוקא, נראה דה"ט לפי שצריכים לתפור את יריעות הס"ת בתחילתו ובסופו אל העמודים עכ"פ לכתחילה, עיי' שו"ע יו"ד (סי' רע"ח סעי' ב') ובפ"ת (שם סק"ג) וזה קשה בשל מתכת ונוח בשל עץ. וגם כי עמודי מתכת מוסיפים הרבה על משקל הס"ת ויהי קשה להגביהו ולהראותו לציבור כדינו, עיי' שו"ע או"ח (סי' קל"ד סעי' ב'). וכל זה יותר קל ויותר נוח בעמודי עץ. אבל מעיקר הדין אם רוצה לעשותם של כסף או של זהב נראה דשפיר דמי. רא"י לדבר מהא דאיתא בסוגיא דמס' ב"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אולם בשל זהב כדאי אולי בכל זאת כן להחמיר כדי שלא להזכיר מעשה העגל, ובפרט בשעה שיקראו בהס"ת ממעשה העגל²³.

דף יד:

ה. סדרן של נביאים יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר...סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקנינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים

סדרן של נביאים²⁴ יהושע, שופטים, שמואל, מלכים, כפי סדר הדורות²⁵, ומכיון שמסיים מלכים בחורבן ממשיך בספרי חורבן ירמיה²⁶, יחזקאל, ומשום שסיים בנחמה ממשיך בשפר נחמה בישעיה²⁷, תרי עשר²⁸.

(י"ד א). שם מבואר למה הוצרך הארון שעשה משה להיות ארכו אמתים וחצי ורוחבו אמה וחצי, וקאמר, נשתירו שם משה שבו עמודים עומדים, שנאמר אפריון עשה לו וגו' עמודיו עשה כסף. וכ' בשמ"ק (שם ד"ה ו"ל הראב"ד), אותם עמודים שאמרו לא ידעתי מה היו משמשים, ואפשר כשמוציאים התורה בפ' הקהל לקרותם, אז היו גוללין עליהם וכו' עכ"ל. הרי שאת הס"ת שהיו בארון גללו על עמודי כסף. שם.

²³ שו"ת צ"א שם

²⁴ שו"ע ונו"כ שם רפג ב

²⁵ יהושע היה בראשונה ואחר כך השופטים, ובסוף השופטים היה שמואל שופט והוא משה שאול למלך על ישראל ואחר כך משה דוד, ומשם ואילך נמשכין כל המלכים עד נביאים האחרונים

²⁶ שהרי ישעיה היה קודם ירמיה ויחזקאל, והושע שבראש תרי עשר היה קודם ישעיה, מכל מקום סדרן כן משום דמלכים שבו סיים נביאים ראשונים סופיה מדבר בחורבן ירושלים וירמיה כוליה חורבן, ויחזקאל רישיה חורבן וסיפיה נחמתא, וישעיה כוליה נחמתא, סמכין חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא

²⁷ מעולם אני תמה למה לפנינו בתנ"ך לא נסדר כן וישעיה קודם לירמיה ויחזקאל, וגם הושע קודם בתרי עשר, ועיין מהרש"א בחידושי אגדות [ד"ה ולקדמיה] מה שכתב שם, אבל לא הרגיש במה שכתבתי

²⁸ והושע לא רצו לעשות ממנו נביא בפני עצמו משום שלא ניבא הרבה ומחמת קוטנו יאבד, וחברוהו באחרונה עם הנביאים האחרונים שהם חגי זכריה מלאכי שהיו סופם של נביאים שהיו בתחלת בית שני בשנת שנים לדיורש האחרון. קצת צ"ע בסדר של ספרי התרי עשר, שבגמרא וברמב"ם לא מבואר הסדר של הנביאים בתרי עשר, ויעוין בספר אמת ליעקב לגר"י קמנצקי זצ"ל (על מסכת ב"ב) שכתב: ובאמת לא אוכל לעמוד על סדרן של הי"ב ספרים שבספר תרי עשר, שהרי רואין אנו שבסדרן של נביאים וכן בסדרן של כתובים שלמה יד אחרים, ששינתה סדרן, א"כ מי יימר לן שבתרי עשר לא שלטה יד אחרים. וקשה לומר שבאמת אין להם סדר וכל אחד ואחד יכול לסדרן ע"פ דעתו וצ"ע בזה, עכ"ל. ויעוין גם במהרש"א בדף יד ע"ב שהתקשה על הסדר של תרי עשר כפי סדרן לפנינו, יעו"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וסדר הכתובים²⁹ לפי סדר הדורות רות, תהלים, איוב, משלי, קהלת, שיר השירים, קינות, דניאל, מגילת אסתר, עזרא, דברי הימים. אדם הרוצה לכתוב³⁰ את כל ספרי נביאים או כתובים על קלף בכריכה אחת, צריך לכותבם לפי הסדר המבואר.

²⁹ רות בתחלה ואחר כך תהלים שאמרו דוד שיצא ממנה, ואיוב איכא למאן דאמר שהיה באותו הזמן, ואחר כך שלשה ספרי שלמה שנים של חכמה, משלי וקהלת אמרם בבחרותו, ושיר השירים בזקנותו, וקינות ירמיה אחריו, ודניאל היה אחריו בגולה, ואסתר אחריו בימי אחשורוש, ועזרא אחריה בימי דריוש בנה. ואפילו למאן דאמר איוב בימי משה היה, לא רצו לאקדומי לאיוב משום דאיוב פורעניות הוא ואתחולי בפורעניות לא מתחילין, וכי תימא אם כן למה התחילו ברות דהא גם כן פורענות הוא רעב וגלות ומיתת אלימלך ובניו, שאני רות דפורענות דאית ליה אחרית טוב הוא שיצא משם דוד, ולכך קראו הספר על שם רות דדייקינן בשמה ואמרו ז"ל למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד, שריוהו להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות.

³⁰ כתב החת"ס בדף יג ע"ב שמשמע סתמא דברייתא סדרן של נביאים וכו', ולכאורה צ"ע מאי אכפת לן בסדרן, אי לא מדבקן, דודאי אין מצוה לכתבם כסדרם, רק תפילין ומוזוות דכתיב בהו "והיו", אלא ע"כ צריך לדעת את סדרן לגבי סדר כתיבתן שלא ידביקן אלא כסדרן, עכ"ד וכן משמע קצת מדברי הרמב"ם (פ"ו מהלכות ספר תורה הט"ו) שכתב: מותר לדבק תורה נביאים וכתובים בכרך אחד..., וסידורן של נביאים כך הוא..., יעו"ש. הרי שבאותה הלכה שמותר לכתוב את הנביאים בכריכה אחת עם התורה, שם כתב את ההלכה דסדרן של נביאים. משמע שיש להקפיד על הסדר הזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

